

АССАЛАМ

www.assalam.ru

НА КУМЫКСКОМ ЯЗЫКЕ

БУСУРМАНЛАНЫ РУГЪАНИ-ЯРЫКЪЛАНДЫРЫВ ГАЗЕТИ

№12 (113) Айда бир керен чыгъарыла / Зулъ-гъижжа 1429-й / декабрь ай – 2008 йыл. Багъасы 15 манат

РЕДАКТОРНУ КОЛОНКАСЫ

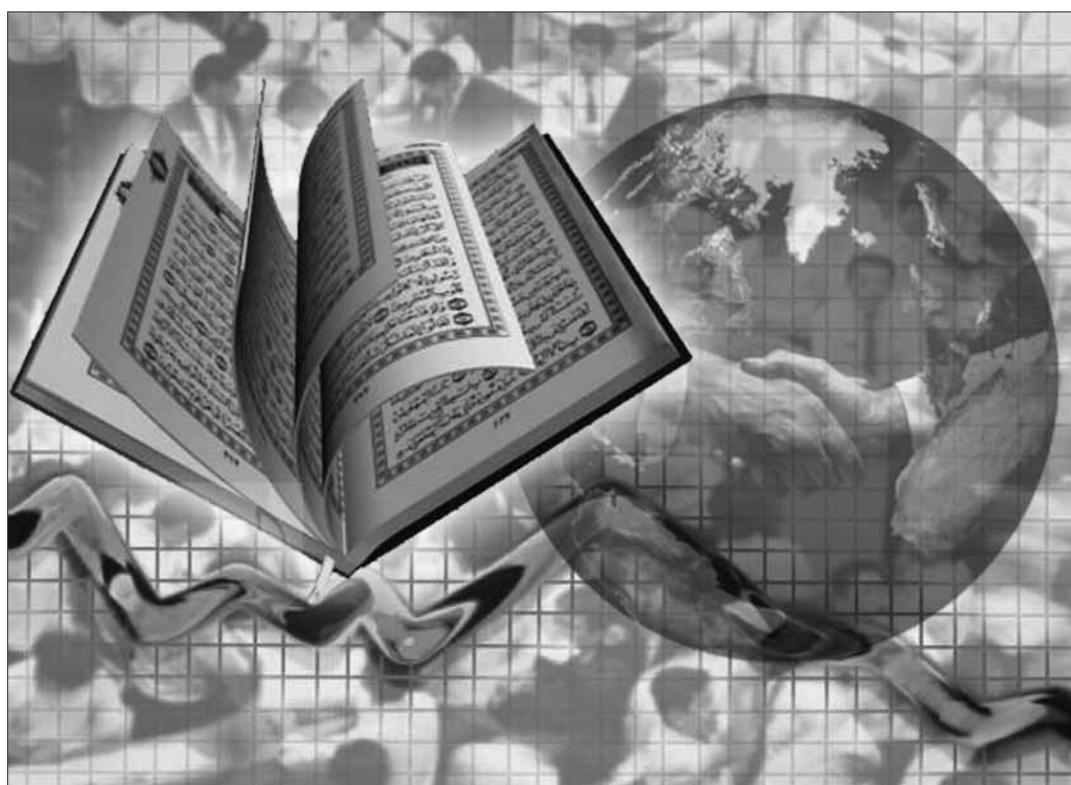
Ассаламу алейкум, аявлу дин къардашлар. 2008-нчи йылны бу ахырынчы номери сизге гечигип гелгени саялы бизден гечмекни тилейбиз. Шолай болганга редакцияны къуллукъчулары гъаж къылма гетип, заманында ишин кютюп болмагъаны себеп. Аллагъ буюрса, газетибиз дагъы гечикмесге бизден болагъан чакъы бары да затны этерге охувчуланы инандырма сюебиз ва сизден кѳмек, Аллагъдан берекет тилейбиз.

Бу йыл насип болуп, сыйлы ерлеге барып, гъаж къылма имканлыкъ болду. Шо саялы Яратгъаныбызгъа битмес алгъышлар этебиз. Кюю бар гиши о сыйлы ерлеге бармай къалмас ва негет тутгъанлагъа Аллагъу тала ёлун онгарсын.

Гъаж къылыв бусурман адам учун сынав экенни билсек де, бу борчну кютмей туруп о нечик къыйын иш экенни англама болмас. Къыйын дегенде чыдамлыгъы, сабурлугъу, саламатлыгъы бар адам учун гъаж къылыв бир де авур болмас. Оьзге сапарда йимик, мунда да о-бу оьр даражада болмай къалмакъ бар, тек Аллагъны буйругъун кютме деп уьйден чыкъгъанлагъа о чѳп йимик де гѳрюнмес. Гележекде ёл ачылып, гъаж къылма барагъанлагъа биргине-бир ёрав берер эдик: бир мюгълетге де не учун ёлгъа чыкъгъаныгъызны ва къайда экенигизни унутмагъыз. Къалгъан зат ер-ерине гелип къалажакъ. Азмаз затлар ибадатдан айырмас, гъалыгъызны да яхшы этер. Айлана якъдагъы ёлдашларыгъызгъа да рагъмулу янашма, оланы агъа-инидей гѳрме болсагъыз лап шо кепде бизге Яратгъаныбыз да янашар. Иманыбыз нечакъы осал буса да, сыйлы Мадинада ва Маккада оьзюбюзню напысыбызны басылтма гъаракат этип, гъалыбыз аз буса да къолай болгъан деген умутлар булан ватаныбызгъа къайтма тюше. Шо заман уьйге къайтгъанда гъаличи бираз яхшы болгъанбыз деген ойлагъа алданып къалмай, ишле-рибизни, ойларыбызны камиллешдиривион бирден-бир гючлендирме герекбиздир. Къардашларыбызны, хоншуларыбызны, танышларыбызны бизге бакъгъан артыкъ гъюрметин ойлап, Аллагъны сыйлы Кааба-сында да болуп, тувгъан яшдай гюнагъсыз, тазаланып гелгенибизни ер этмей, къалгъан оьмюрюбюзде гъакъ муьминлердей яшама Яратгъаныбыз бизге гюч бермекни тилейбиз. Амин.

ИСЛАМ ВА ЭКОНОМИКА

Дюнья кризисде Къуръанны агъамияты

Риба — асламчылыкъ шариатда лап уллу гюнагъланы бирисинден гъисаплана. Шо гъакъда Къуръанда бир нече керен эсгериле.

«Гъей сиз, тах инанагъанлар, Аллагъдан къоркъугъуз ва асламчылыкъны къююгъуз!» («Бакара», 278).

Галиден 1400 йыл алда Аллагъ асламчылыкъны, яни, процентлер къошуп къайтаражакъгъа борчгъа акъча беривню къадагъа этген. Шо къадагъаны адиллигин бизге оьтген вакътини тарихи санавсуз кѳп мисаллар булан исбат эте. Оьр процентли ставкалар экономика сиптени оьлтюре, экономиканы гъалсыз эте. Буссагъатгъы вакътидеги дюнья кризис шогъар ачыкъ шагъат.

Европадагъы абурлу экономика газетлер, журналлар адатлы асламчылыкъ финансы системаны реформа ёлу булан алышдырма чакъыра. Олар токъ-

ташагъан кюйде, дюнья тарыгъан экономика балагъда асламчылыкъ гюнагълы. Демек, адатлы асламчылыкъ финансы системаны реформа ёлу булан алышдырагъанда, ислам экомиканы принциплерин ва финансы системасын гъисапгъа алма герек.

«Challenge» дейген экономика журналны биринчи сагъифасында ону баш редактору Бафис Винсентни «Папа ва Къуръан» деген макъаласы печат этилген. Шо макъала къызгъын эришивлюклени тувдургъан ва охувчуланы башгъабашгъа сесленивлерин болдургъан. Макъаланы автору капитализмни кы-

лыкъ ягъына ва асламчылыкъны гийиривде ва гертилевде христианствону ролюна байлавлу суал бере. Шону булан бирге ол, экономикадагъы шо терс гъал (асламчылыкъ) инсанлыкъны гъали болгъунча эшитилмеген дюнья экономика кризисге гелтирген деп, эсгере.

Автор, оьзюню ирышхатын яшырмайлы: «Мен гъисап этеген кюйде, гъалиги кризис гъалда бизге ва бизин банклагъа не болуп турагъанны англамакъ учун, Инжилден эсе, Къуръанны кѳп охумакъ гъажатлы. Эгер бизин банклары башчылары Къуръанда токъташдырылагъан норма-лагъа ва васиятлагъа гъюрмет этив ва оланы сынавда къоллама башласа, бары да шо балагълар ва кризислер болмажакъ эди, ва бизин экономика гъалиги бизин гъалгъа тарымажакъ эди, неге тюгюл, акъча акъчаны тувдурмай».

Номерде:

2

АГЪАМИЯТНЫ ИШЛЕРДЕН

Дуа — бусурманны аслу савуту

3

БИЛИМ

Гъар бусурман билмеге герек затлар

4

ИЛМУ

Сафинатун нажат

6

ПАЙХАММАРНЫ ШАВУ

7

Нюрлю таварих

»2

ИСЛАМ ВА ЭКОНОМИКА

Дюнья кризисде
Къуръанны агъамияты

1 «

«Le Jourdes Finances» деген журналны баш редактору Ролан Ласкин журналны ахырынчы номерини биринчи сагъифасында экономика ва финанс тармакъда ислам шариатны нормаларын пайдаландырмакъны таклиф этген.

Демек, шо нормаланы къоллап, «Бир-бири булан иш юрютювчу аралыкъларда гылла-макюр булан этилеген бузукълукъланы ва законсуз савдюгерчиликлени натижасында дюнья рыноклары галекликге тарытган галгъа ахыр салмакъ».

Озьюню «Уолл-стрит ислам шариатны къабул этме гъазирми?» деген макъаласында Ласкин охувчуланы тергевюн капитализмге тувулунган къоркъунчулукъга бакъдыра. Автор охувчуланы къаравуна бир нече къужурлу таклифлени бере, шолардан лап аслусу — экономика тармакъда ислам шариатны нормаларын къоллап.

Эсгерилген макъалаланы авторлары арагъа салагъан таклифлеге жавап гъисапда финанс контролну француз оър комитети къарар чыгъарган. Бир якъдан, шо къарар янгыз гёземелик учун байланган дыгъарланы ва адатлы асламчылыкъ системагъа хас яшыртгъын сатыв-алыв операцияланы гери ура, башгъа якъдан буса, багъасын тэлеген мюгълетден тутуп, уьч гюнден артгъа салмай борчул гъалда малны алагъан шартны сала, шо буса ислам шариатны нормалары булан гелише. Шо комитет француз рынокда француз операцияланы этегенде ислам чек системадан пайдаланма изну береген къарар чыгъарган.

Либерал — капиталист система гелтирген гъалны къоркъунчулукъна байлаву болуп, Гюнбатышда илму-экономика тармакъны къуллукчулары къувун гётереген хыйлы йылар бола. Олар шо гъалгъа къаршы лайыкълы чараланы излеме тюшегени-

ни гъажатлыгъын эсгере.

Итальян алим къатын Лоритта Наполионаны «Чагъан экономика» деген аты булангъы янгы китабында ислам финанс системаны артыкълыгъыны ва ону гюнбатыш экономиканы къутгъарывдагъы ролюню гъакъында айтыла. Автор гъисап этеген кюйде, «дюнья экономика тарыгъан бек четим гъалгъа артып тербейген коррупция ва рынокдагъы савдюгер себепли». «Финанс рынокда баланс чыгъарывгъа, — деп эсгере Наполиона, — ислам финанс системаны гийиривню яхшылыгъындан етишме бола. Шону учун Гюнбатышда яйылган ислам экономиканы да террорчулукъну бир-бирине оштагъан янгылыш пикрудан уьстюн гелме тарыкъ». Ахтарычу къатын гъисап этеген кюйде, ислам финанс система, адатланган система булан тенглешдиргенде, уллу оьсов даражасы булан айрыла.

Ол англатагъан кюйде «гъали бар банк системаны умумидюнья киризис шартларында ислам банклар адатланган банклагъа лайыкълы чегелеш болма болур».

1988-нчи йыл экономика масъаларда Нобель савгъатгъа лайыкълы болган француз экономист Морис Аллени сёзлерине гёре, дюнья экономиканы «йыртгъыч либерализмге» элтеген структура кризисден Гюнбатышны тезден берли къоругъан. Алле гъисап этеген кюйде, бугюн экономика муна гъали-дагъы атылма турагъан ва кёп санавдагъы ишсизликге гелтирежек ва бютюнумми борчланы таъсирине салажакъ вулкангъа ошай. Кризисден чыкъмакъ ва экономиканы мекенли этмек учун, деп, токъташдыра ол, эки шартны сакълама тюше: процент ставканы нольгъа, налоглары да 2 процентге етишдирмек. Шо таклиф шариатны асламчылыкъны гери урув ва секет тэлев талабы булан ажайып бек гелише.

Интернетден алынган

АГЪАМИЯТЛЫ ИШЛЕРДЕН

Бизин яшавубуз янгыз яхшылыкъларда оьтмей, балагълар да, къоркъунчулукълар да бола. Шолардан сакъланмакъ учун дуалардан-тилевлерден пайдаланабыз. Гъадисге гёре, дуа — бусурманны аслу савуту. Тёбенде дуаланы ва олар нечик къолланагъаны гъакъында къысгъаракъ маълумат беребиз.

Къуранда булай язылган (маънасы): «Сиз магъа тилегиз, Мен жавапланажакъман». (40:60)

«Эгер Мени къулларым сагъа Мени гъакъымда сораса, олар Магъа тилегенде, Мен олагъа жавапланажакъман. Неге тюгюл, Мен олагъа ювукъман ва тилейгенде жавап беремен. Олар да Магъа жавап берсин ва Магъа инансын — шолай этсе, тюз ёлгъа тюшерлер» (2:186)

Аллагъны элчиси — Расулуллагъ ﷺ булай деген: «Гертиден де, Аллагъыбыз макътавлу ва машгъур, уялчан ва саламатлы. Къулу къол-

10. Саламатлыкъ, таби болув, гёнгюлло болув ва Аллагъдан къоркъув.

11. Тюзсюзлюкню гери урув ва гёкюнюв, товба этив.

12. Азында уьч керен сама тилев.

13. Тилейгенде къыблагъа багъыв.

14. Тилейгенде къолларын гётерив.

15. Бола туруп, тилегинче алдын намаз жувунув.

Дуа — бусурманны

ларын гётерип тилейгенде, шоланы бош кюйде тюпге йиберегенде, Ол шондан уяла».

Расулуллагъ ﷺ башгъа гъадисде булай айта: «Яратгъаныбызгъа таби болган бусурманлардан бирев Аллагъгъа тилей буса (оьзюнден гечмекни, гюнагълы да тюгюл буса, рагъмулукъун да англай буса), огъар уьчден бир зат болур: яда Аллагъ тез арада ону тилевюне жавапланар, яда шо тилевге жавапланывну Къыяматгюнге ерли артгъа салар, яда огъар гёрсетилген яманлыкъдан азат этер». Пайхамаргъа ﷺ: «Тилевюн кёп керен такрарлай буса, не болур?» — деп сорагъанда, ол: «Аллагъ да бу тилевлеге гёре шабагъатын артдырар», — деген.

Тилевню ёругъу. Ону къабул этивню шартлары

1. Аллагъны алдында таза юрек тутув.
2. Тилевню Аллагъны макътавдан ва Ону оьр этивден башлав. Сонг Пайхамаргъа ﷺ салават салыв ва дуаны шолай битдири.
3. Тилевде токъташгъанлыкъ ва шогъар жавап болажакъгъа инаныв.
4. Тилевде къаныгъывлукъ ва алгъасамайгъанлыкъ.
5. Гъакъ юректен тилев.
6. Яхшы заманда да, яман заманда да тилевню къоймайгъанлыкъ.
7. Агълюге, байлыкъга, яшлагъа ва оьзюне къаршы бир зат да тилемейгенлик.
8. Орта даражалы тавуш булан тилев.
9. Гюнагъларына гёкюнюп, шолар учун товбагъа тюшюв. Яхшылыкълар учун Аллагъгъа шюкюрлюк этив.

16. Тилейгенде биревге душманча янашмамакъ.

17. Аллагъгъа тилейгенде, Ону атив-атив атларын эсгерив ва Ону оьр-оьр сифатларын-дан пайдаланыв яда оьзюнгюню яхшы билимлеринге таяныв.

18. Гъалал аш, сув, опуракъ къазаныв.

19. Гюнагъ ишлерде рагъмулукъну гери урув кюйде тилемемек.

20. Бары да гери урулагъан затлардан арек болув.

Дуа къабул этилме болагъан заман, ерлер, шартлар

1. Хадиргече (Лайлат уль-Къадр).
2. Гечени ахыр вакътиси (танг къатгъынчакъы заман).
3. Азанны ва къаматны арасы.
4. Борч намазны къылып битген вакъти.
5. Борч намазгъа чакъырагъан заман.
6. Янгур явагъанда.
7. Жумагюн яшыртгъын сагъатны вакътиси (шо заман деп жумагюнгю экинни намазны алды яда жуманамазны алдындагъы заман болма имканлы деп санала).
8. Земзем сувну ичегенде.
9. Сужда къылагъанда.
10. Гече тешекден тургъан вакътиде тилев.
11. Юхлама ятагъанда намаз жувунган кюйде ятса, эртен туруп тилемек.
12. Ахырынчы ташагъутдан сонг Аллагъгъа макътав этип, Пайхамаргъа ﷺ салават салгъандан сонггъу заман.
13. Бусурманны дин къардашы саялы этилеген тилевю.

14. Арапагюн Арапатда турагъанда.
15. Рамазан айдагы тилев.
16. Бусурманлар Аллагъны эсгермек (зикру охумакъ) учун жыйылгъанда.
17. Балагъ къопгъанда булай сёзлени айтагъанда: «Биз Аллагъга табибиз ва Огъар къайтажакъбыз, я Аллагъ, магъа къопгъан балагъ саялы мени шабагъатла ва шону арты булан яхшылыкъ да гёрсет».
18. Зулмулуну озюню зулмучусуна багъышлангъан тилевю.
19. Ата-анасыны авлети учун этилеген тилевю.
20. Сапарчыны тилевю.
21. Ораза тутгъан адамны оразасын ачгъынча этеген тилевю.
22. Ораза тутуп, оразасын ачагъан вакътиде этилеген тилев.
23. Тарчыкълы гьалгъа тюшген адамны тилевю.
24. Яхшы амаллы авлетни ата-анасы учун этеген тилевю.
25. Намаз жувунуп битгендокъ этилеген тилев.
26. Гъажны вакътисинде Минада ташлар атагъан вакътиде.
27. Гъажны вакътисинде Сафада ва Марвада этилеген тилев.
28. Гъажны озге адатларын кютеген вакътиде этилеген тилевлер.

аслу савуту

Яшавда ва ахыратда яхшылыкъны гёрме сюе бусакъ, къаркъарабызны аврувлардан сакълама ва ахыратда яхшы пай алма сюе бусакъ, шайтандан, гёз тийивден ва сигърудан сакъланма сюе бусакъ, Пайхаммарны суннетине таянма герекбиз.

Дин къардашыбызгъа озюбюзге ёрайгъанны ёрама герекбиз.

Юрекде гъакъыллыкъны ва намуслукъну болдурма къармакъны гъайын этмеге герекбиз. Айланагъа яманлыкъ гелтирме ва гюнчюлюк этме тарыкъ тюгюл. «Къаркъараны бир саны сав (тюз ёрукълу), иманлы буса, къаркъара да бютюнлей сав; къаркъараны бир саны авруй буса, савлай къаркъара да авруй. Билигиз, шо сан — юрек», — деп гъадисде айтыла.

Янгыз бир Аллагъга аркъа таямакъ. Бары да масъалаланы янгыз Ол чечип болагъангъа инанмакъ.

Балагълар, аврувлар гелгенде, сабурлукъ этмек.

Ачыкъ ва яшыртгъын затлардан (эрши затлардан) сакъланмакъ.

Ювукъ къардашлар булан гебин къыймакъдан сакъланмакъ.

Къатын алма бакъгъанда, динине ва иманына гёре къыз сайламакъ.

Къарангы болма башлагъанда, яшланы уйден чыкъма къоймамакъ.

Эшиклени бегетмек ва ашны, сувну башын япмакъ.

Гъар ишде де низамны сакъламакъ.

Ашайгъанда, ичегенде ва гъар таза ишни этегенде, онг къолну къолламакъ, гийингенде де онг якъдан башламакъ ва шариаат талап этеген гъар гезикде де онг якъдан башламакъ.

Ашда семиз затлардан сакъланмакъ.

Эрте ятма ва эрте турма, межитге алгъасама тарыкъ.

Юхлайгъанда онг къабургъасында ятмакъ.

Юхлап тургъандокъ, къолланы жувмакъ.

Азында жумада бир керен сама киринме тарыкъ ва шо жуагюнлер болса дагы да яхшы, шо Пайхаммарны суннети болур.

Ашагъынча да, ашагъан сонг да къолланы жувма тюше. Шолой, гъажатханагъа баргъынча да, баргъан сонг да къоллар жувулма герек.

Сюймейген затны ашама тарыкъ тюгюл, аврувну да гючден ашатдырма тюшмей.

Ашагъан сонг да, ятгъанча да, тургъан заманда да тишлени я щётке, я сивак булан тазаламакъ яхшы, тырнакъланы оз заманында гесме герек.

Эснейгенде, авзун къолу булан япмакъ, шюшгюрегенде де авзун ва бурнун къолу булан япмакъ.

Иммунитетни беклешдирмек учун тавмичарини (къаратминь) къолламакъ.

Бола туруп, шекарни орнунда балны къолламакъ.

Бола туруп, гъайван майланы орнуна урукъ майны яда зайтун майны къолламакъ.

Сав болмакъ учун, имканлыкъ бар тура, химия дарманланы къоюп, отланы ва озге таби дарманланы къолламакъ.

«Къурангъа ва суннетге гёре аврувланы къолай этив» деген китапдан алынган.

БИЛИМ

Гъар бусурман билмеге герек затлар

Бары да макътав Аллагъга, Ону лап кёп сюеген Мугъаммат Пайхаммаргъа салават ва салам, шо кепде Ону агълюсюне де асгъабаларына да ол гёрсетген ёлгъа тюшюнгенлеге де лап Къыяматгюн болгъунча. Тёбендеги соравлагъа жаваплар да бериле ва шоланы гъар бусурман адам билмеге тарыкъ деп санала.

— Сен бусурманмысан?

— Алгъамдуллилагъ (Аллагъга макътав).

— Шону магъа исбат эт!

— Мени шагъатым бар — шагъадат: «Ашгъаду алля илгъа иллалагъ ва ашгъаду анна Мугъаммадар Расуллагъ».

— Кимдир сени Яратгъанынг?

— Мени Яратгъаным — Аллагъ, Ол бары да затны яратгъан.

— Кимдир пайхаммарынг?

— Мени пайхаммарым — Мугъаммат ﷺ, къурайыш къавумлу, гъашим тухумлу, Маккада тувгъан, Мадинагъа гёчген ва онда гёмюлген.

— Дининг недир?

— Мени диним — ислам (Аллагъга таби болув).

— Сагъа имам (ёлбашчы) недир?

— Мени учун имам — Къуран.

— Къыблангъа кыйсы якъдадыр?

— Мени къыбла — Маккадагы Кааба.

— Агъа-инилеринг кимдир?

— Мени агъа-инилерим — муъминлер (инангъан эргшилер).

— Къызардашларынг кимдир?

— Мени къызардашларым — муъминатлар (инангъан къатынгшилер).

— Атанг кимдир?

— Мени атам — Адам пайхаммар ﷺ.

— Ананг кимдир?

— Анам — Гъава.

— Душманынг кимдир?

— Душманым — шайтан.

— Къайсы зурриятдан сан (наслудансан)?

— Мен Адам пайхаммарны ﷺ зурриятданман.

— Къайсы миллетденсен (динденсен)?

— Мен Ибрагъим пайхаммарны ﷺ миллетинденмен.

— Къайсы уьмметденсен?

— Мен Мугъаммат Пайхаммарны ﷺ уьмметинденмен.

— Шариатда нече мазгъап бар?

— Шариатда дёрт мазгъап бар: иамам Абу Гъанипаны, имам Маликни, имам аш-Шапиини ва имам Агъмат ибн

Ханбалны.

— Сен кыйсы мазгъапгъа гёре юрюйсен?

— Мен аш-Шапи мазгъапгъа гёре юрюймен.

— Къачандан берли бусурмансан?

— Къалибаладан берлимен.

— Къалибала деген недир?

— Къалибала — Аллагъ бизин жанларыбызны яратып: «Мен сизин Аллагъгыгъыз тюгюлменми?» — деп сорагъан гюн ва жанлар: «Дюрсен», — деген гюн.

— Динни нече кюрчюсю бар?

— Динни уьч кюрчюсю бар: иман, ислам ва суннет.

— Иман деген недир?

— Иман — Мугъаммат Пайхаммардан ﷺ гелген бары да зат тюз, гъакъ экенге юрек булан рази болув.

— Иманни нече рукнусу (кюрчюсю) бар?

— Иманни алты рукнусу бар:

1. Аллагъга инаныв;

2. Ону малайклерине инаныв;

3. Ону китапларына инаныв;

4. Ону пайхаммарларына инаныв;

5. Къыяматгюнге инаныв;

6. Къадаргъа инаныв, бары да яхшы зат да, яман зат да Аллагъны ихтиярына гёре болагъанына гёре инаныв.

— Ислам деген недир?

ГЪАЖИС

Гъакъ бусурман адам сёзю булан да, иши булан да жаны барлагъа зарал этмес

— Ислам Мугъаммат Пайхаммардан ﷺ гелген бары да затгъа гёре шексиз юрюмек.

— Исламны нече рукнусу (кюрчюсю бар)?

— Исламны беш рукнусу бар:

1. Гъакъ юрекден инангъан кюйде шагъадатны гертилемек;

2. Гъар гюн беш намаз къылыв;

3. Секет телев;

4. Рамазан айда ораза тутув;

5. Имканлыкъ бар туруп гъаж къылыв.

— Суннет деген недир?

— Суннет — Мугъаммат Пайхаммар ﷺ бизге гёрсетген ёл.

— Аллагъны нече сифаты (белгиси) бар?

— Аллагъны 41 сифаты бар, олардан 20-сы — Огъар хас, болмагъа гереклери, бирдагы 20-сы — шологъа къаршы чыгъагъанлары, Онда ёклары, Ол шолардан таза ва бириси де — Онда болмагъа болагъан сифат.

— Аллагъда бар сифатлар:

1. Вуджуд — бар болмакъ;

2. Къидам — не замандан берли де бар болмакъ;

3. Бакъаъ — даим болмакъ;

4. Мухалфатагъу льль-хавадиси — Озю яратгъангъа ошаймагъанлыкъ;

5. Къыямагъу би наф-сигъи — биревден де гъажатлы болмамакъ;

БИЛИМ

Гъар бусурман билмеге герек затлар

344

6. Вагъданият — бир болмакъ;
7. Къудрат — бары да затдан гючлю болмакъ;
8. Ирадат — яхшыгъа да, ямангъа да — бары да затгъа ихтиярлы болмакъ.
9. Илму — бары да билимни билив;
10. Хаят — яшав;
11. Самгъ — бары да затны эшитив;
12. Басар — бары да затны гёрюв;
13. Калям — сёз;
14. Къадирун — бары да затны этип болагъанлыкъ;
15. Муридун — яхшы затны да, яман затны да — бары да затны этме болагъанлыкъ.
16. Алимун — бары да затны билеген болмакъ;
17. Хайюн — сав болув;
18. Самигъун — бары да затны эшитип болмакъ;
19. Басырун — бары да затны гёрюп болмакъ.
20. Мутакалимун — сёйлеп болмакъ.

Аллагъда болма болагъан имканлыкъ — нени буса да яратма болагъанлыкъ.

— Пайхаммарланы нече сифаты бар?

— Пайхаммарланы тогуз сифаты бола: дёрт сифат — оларда болма гъажатлы; дёрт сифат — оларда болмай ва бирдагъысы да болма имканлы.

Пайхаммарларда болмагъа герек сифатлар:

1. Сидкъу — тюз затны айтыв;
 2. Аманат — этилген инанывну гертилев;
 3. Таблигъ — Аллагъ уйретген затны яйыв.
 4. Фатанат — гъакъыл якъдан оър даражалы болув;
- Пайхаммарларда болмайгъан сифатлар:
1. Кизб — ялгъан, алдатыв;
 2. Хыянат — хыянат хасият болмамакълыкъ.
 3. Китман — оъзлеге тапшурулгъан ишни кютмей къоймамакълыкъ;
 4. Баладат — гъагъевлюк.

Пайхаммарларда болма имканлы сифат — адамлар да этеген ишлени этмек (аш ашав, юху, ял алыв ва шолой башгъалары).

— Пайхаммарны ата-бабаларын эсгер.

— Пайхаммарны ﷺ ата янындан ата-бабалары: Абдуллагъ, Абдулмутталиб, Гъашим, Абдуманап, Кусайю, Килаб, Мурат, Кааб, Муайю, Галиб, Фихр, Малик, Назар, Кинанат, Хузаймат, Мудрикат, Ильяс, Музарр, Низар, Муадд, Аднан.

— Пайхаммарны нече яшы болгъан?

— Пайхаммарны ﷺ етти яшы болгъан: Къасым, Зайнап, Абдуллагъ (Тагъир), Умму-Кулсум, Фатимат, Рукъият, Ибрагъим.

— Пайхаммарны нече къатыны болгъан?

— Пайхаммарны ﷺ 12 къатыны болгъан: Хаджидат, Айшат, Савдат, Хафсат, Умму-Сальмат, Умму-Гъабибат, Жувайрият, Сафият, Маймунат, Зайнап, Райгъанат, бирдагъы Зайнап.

— Къуранда неча пайхаммар эсгерилген?

— Къуранда 25 пайхаммарны аты эсгерилген: Адам, Идрис, Нугъ, Ибрагъим, Аль-Ясаъ, Исгъакъ, Исмайыл, Салигъ, Закария, Айюб, Муса, Шуайб, Давуд, Гъарум, Юсуф, Гъуд, Лут, Ильяс, Зулькифли, Ягъия, Сулайман, Якъуб, Иса, Юнус, Мугъаммат ﷺ.

— Пайхаммарны нече асгъабасына савунда женнет агълюлер болажакъ деп билдилрилген?

— Женнет агълюлер болажакъ деп он асгъабгъа билдилрилген: Абу Бакр, Умар, Осман, Али, Талгъат, Забайыр, Абдурагъман бин Авф, Сааду, Сайит, Абу Убайдат. Биринчи дёртев халипалар болгъан.

ИЛМУ

Абусуфьян АКАЕВ

Башы алдагъы номерлерде

Жумъа намазны баяны

Ай дин къардаш! Жумъа намаз эки ракаатдыр.

Гишиге жумъа борч болмакъны шартлары сегиздир: бусурман болмакъ — бир; гъакъылбалыкъ болмакъ — эки; эркек болмакъ — уьч; мусапир болмамакъ — дёрт; къул болмамакъ — беш; авлия болмамакъ — алты; ел де ёкъ буса, тюз майданда буса, жумъа къылынагъан юртдан тавуш эшитилер чакъы, ювукъ ерде болмакъ — етти; терен балчыкъ йимик, аврумакъ йимик, бир уьзрю болмамакъ — сегиз.

Бийлени ихтиярындан чыкъгъан къуллар — гъар-бир ишде оьзденлени гъисабындадыр. Бир

Бешинчиси — оьзюню алдында эки хутба охулмакъдыр,

Шол эки де хутбаны рукнулары бешдир: Аллагъу Таалагъа макътав этмакъ — бир; пайгъамбаргъа салават салмакъ эки; Аллагъдан къоркъмакъ булан васийят этмакъ — уьч; къайсы буса да бирисинде бир аят охумамакъ — дёрт; экинчисинде муьминлеге дуа этмакъ — беш. Аввалгъы уьч де рукну экинчисинде де болмагъа герекдир.

Хутбаны рукнуларын билмакъдан араб охумагъан гишиге пайда болмаса да ярай, мунда аланы язмакълыгъым — «ил-мул-фикъгъи» охумагъан муталимлер учундур.

Шартлары да бешдир: арапча болмакъ — бир; тюшню вакътында болмакъ — эки; гючю етишеген гиши эретуруп этмакъ — уьч; экисини де арасында олтурмакъ — дёрт; къыркъ камил гишиге эшитдирмакъ — беш.

Жумъа намазны экинчиси рукуь-

Сафинатун

юртда, оьзлерде жумъа борч болмакъны шартлары да табулгъан, шол юртда ватан да тутгъан, Алгъамны да дюрюс охуйгъан къыркъ гиши болса, шол юртгъа жумъа борчдур. Болмаса — борч туюлдюр. Оьзюгер жумъа борч болгъан гишиге, тангдан сонг сапаргъа чыкъмакъ — гъарамдыр, жумъа къылмагъа оьзге юртгъа етише буса туюл эсе.

Жумъа тюз болуп ярамакъны беш шарты бардыр:

Аввалгынчысы — эки де ракааты тюшню вакътында этилип тамам болмакъдыр.

Экинчиси — юрт миналы да болуп, ич янында къылынмакъдыр.

Уьчюнчюсю — шол юртну ичинде, яда шол жумъа булан бирче, яда алдын, оьзге жумъа къылынмамакъдыр. Амма шагъар уллу болуп, бир ерге жыйылмакъ къыйын бола буса, оьзге ерде де къылынса да, ярайдыр.

Дёртюнчюсю — ал якъда эсгерилген къыркъ гиши булан жамаат этип къылынмакъдыр.

уна етишип болгъан гиши — жумъагъа етишген гишидир. Шол рукуьдан сонг етишген гиши, имам салам берген сонг, туруп дёрт ракаат тюш намаз къылар. Амма оьзю имамны артындан къол байлайгъанда, жумъа намазгъа йимик нийят этер.

Жумъаны суннетлери он дёртдю: жумъагъа тез бармакъ — бир; яв юрюп бармакъ — эки; амал болса, олтургъан гишилени инбашларындан абатламамакъ — уьч; атив опуракъ гиймакъ — дёрт; яман ийисни тайдырып, яхшы ийис этмакъ — беш; тую болду, тырнагъы болду, тайдырмакъ — алты; уллу Алгъамны охумамакъ — етти; дуа этмакъ — сегиз; пайгъамбаргъа салават салмакъ — тогуз; хутбагъа тынглап турмакъ — он; хутба узун болмамакъ — он бир; хутба этеген гиши сол къолуна аса йимик бир зат тутуп, шогъар таянмакъ — он эки; минбаргъа минген сонг, ал ягъын адамлагъа бакъдырмакъ — он уьч; хутбаны, минбар йимик бийик затгъа минип этмакъ — он дёрт.

ГЪАДИС

Тувгъандан оьлгенче билим алмагъа къасткъылыгъыз

Байрамны да, къурбанны да намазларыны баяны

Ай дин къардаш! Байрам намаз да, къурбан намаз да — суннет намазлардыр. Жамаат булан къылмакъ да суннетдир. Оьзлени вакъты — гюн чыкъмакъдан тюш болгунчадыр. Амма гюн сунню бою гётерилгенче къоймакъ — суннетдир. Оьзлер экишер рака-

атдыр. Нийятны, масала, ораза байрам буса: «Мен нийят этдим, ораза байрамны эки ракаат намазын къылмагъа, суннет Аллагъа», — деп этер.

Къол байлагъан сонг, билеген гиши, альякъда гетген «Важжакъту» деп башланагъан дуаны охур. Сонг, аввалгъы ракаатда етти керен, экинчи ракаатда беш керен, къолларын да инбашларына гётерип: «Аллагъу акбар» деп айтылыр. Гъарисинден сонг, бир аз токътамагъа герекдир. Шол заман, билеген гиши: «Субгъаналлагъи вал-гъамду лиллагъи ва ла илагъа илла-лагъу ва-лагъу акбар» деп айтар. «Аллагъу акбарлар» битген сонг, Алгъам охулур. Намаз тамам болгъан сонг, жумъа намазда йимик, эки хутба охулмакъ да суннетдир. Аввалгынчысы — тогуз керен, экинчиси — етти керен: «Аллагъу акбар» булан башланьыр.

Байрам намазгъа болду, къурбан намазгъа болду, барагъанда атив опуракъ гиймакъ да, атив ийис этмакъ да — суннетдир. Барагъанда яв юрюп барып, гелегенде башгъа ёлдан гелмакъ да — суннетдир. Байрам гюн намаздан аввал ашамакъ да, къурбан гюн ашамамакъ да — суннетдир.

Байрам гече де, къурбан гече де, гюн батмакъдан башлап, гюндюз намаз къылгынчагъа, масжидде болду, уьйде болду, орамда болду, тавушун гётерип такбир салмакъ да — суннетдир. Байрам гече намазланы артындан салмакъ — суннет туюлдюр. Амма къурбанда, Арапа гюн эртен намаздан башлап, бешинчи гюнню экинди намазына ерли — суннетдир. Амма гъаж къылагъан гиши, къурбан гюн тюш намаздан башлар.

Такбирни инг яхшысы:

«Аллагъу акбаруллагъу акбаруллагъу акбар, ла илагъа ил-лал-

ИАМУ

лагу валлагу акбар, Аллагу акбару ва лиллагилгъамд» деп айтмакъдыр. «Аллагу акбару кабиран валгъамду лиллаги касиран ва субгъанналаги букратан ва асила» дел айтып, артдырмакъ да — суннетдир.

Ай-гюн тутулмакъны намазыны баяны

Ай дин къардаш! Ай-гюн тутулмакъны намазы — суннетдир. Озью эки ракаат болур. Нийятны, масала, ай тутулгъан буса: «Мен нийят этдим, эки ракаат ай тутулмакъны намазын къылмагъа, суннет Аллагъа» деп этер. Сонг, къол байлагъанда, Алгъам охулур. Сонг, рукугъа барыр. Сонг, рукудан

багъып, дуалар этер. Шол дуаланы бириси шудур: «Аллагъумма аскына гъайаян мугъсиян гъаниъан мариан гъадакъан бугъаллилан сагъган амман табакъан даиман Аллагъумма аскыналгъайса ва ла тажъална миналкъанитин, Аллагъумма инна настагъфирука иннака кунта гъаффаран фаарсили-ссамаъ алайна мидраран».

Хутба этеген гиши къыблагъа бакъгъанда, бар да халкъ, чепкенлерини оър ягъын тѳмен, тѳмен ягъын оър этип, аркъаларына салырлар.

Йылны аввалгъы янгуруна, авратдан гъайры чархын ачмакъ да, ташгъунуна киринмакъ да, намазгъа жувунмакъ да — суннетдир.

Яшмын яшнагъанда да, кѳк кекюрейгенде де: «Субгъаналлагъ» деп айтар.

макъ да — фарзу кифаядыр. Оълум гъазир болгъан гишини къыблагъа бакъдырып, онг ягъындан ятдырыр. Алай болмай буса, сол ягъындан ятдырыр. Алай да болмай буса, бетин де, аякъларыны тюплерин де къыблагъа бакъдырып, аркъасындан ятдырыр. Сонг аривлюк булан шагъадатны

насны-кирни тайдырыр. Сонг, сав гишини йимик, намазгъа жувундурур. Сонг, сапун йимик таза этеген зат булан башын да, сакъалын да жувар. Амма таракъгъа гелген тюкленни къайтарып ерине салыр.

Сонг, шол гъалда кююп, онг ягъын жувар. Сонг сол ягъын жувар. Сонг, сол ягъын-

ГЪАДИС

Гъар бусурман адам садагъа оьлешмеге герек

Сонг уьстюнден оьзгелерин яяр. Сонг оланы уьстюне, оьлюню аркъасындан ятдырып, арт авратыны эки де сом этлерин къысып байлар. Сонг, къаркъарасындагъы гъар тешике мамукъ да салып, гебинни де чырмап, уьстюнден бавлар булан байлар. Амма къабурда о бавлар чечиледир.

Къабурну инг азы да — ийис де гелмес чакъы, бѳрю йимик бир жан чыгъарып алып да болмас чакъы къадардыр. Амма дѳрт къари ярым къазмакъ — суннетдир.

Оьлюню аввал баш ягъын къабурну аякъ ягъына гелтирер. Сонг, асталыкъ булан тартып, къабургъа гийирер. Шол заманда; «Бисмиллагъи ва ала миллати расулиллагъи саллаллагъу Таала алайгъи ва саллам» деп айтмакъ — суннетдир. Къабурну яшырмакъ да суннетдир. Эри бар къатунну къабургъа эри гийирмакъ яхшыдыр. Оьлюню лагъадгъа къыблагъа бакъдырып салыр. Сонг, бетин ачып, тамгъа тийдирер. Аркъасын да керпич йимик бир затгъа таяр. Къабурну япгъан сонг, ерден бир къарыш гѳтеринки этип, уьстюн калкъы йимик тегиш этмакъ яхшыдыр. Къабурну уьстюне минмакъ — макругъдур.

Оьлюню артындан уьч гюнге ерли таъзият тутмакъ — суннетдир. Аста йыласа да зарар ѳкъдур. Амма къычгъырып йыламакъ да, сарнамакъ да, кѳкюрегине, бетине урмакъ да — гъарам затлардыр.

Оьлюню жувмагъа ярамайгъан кюйде иш болса, таяммум этдирер. Гебинни багъалы затлардан алмакъ — макругъдур. Къабурну уьстюне сув сепмакъ да, баш ягъына таш болду, агъач болду салмакъ да — суннетдир.

Къабурлагъа, зияратгъа бармакъ — эргишиге суннетдир, къатунгишиге — макругъдур.

Оьлюню оьлген юртундан оьзге юртгъа алып бармакъ — гъарамдыр. Чарасызлыкъ учун тюгюл эсе, гѳмюлген сонг, чыгъармакъ да гъарамдыр.

Оьлюню хоншулары оьлюню агълюсюне аш гъазир этмакъ да — суннетдир. Амма сарнайгъан, тюнегенлеге гъазир этмакъ — гъарамдыр.

Гъазирлеген Гъ. ОРАЗАЕВ

(Давамь гелеген номерде)

Нажат

язылыр. Сонг, дагъы да Алгъам охулур. Сонг, рукугъа барыр. Сонг язылыр. Сонг, суждагъа барыр. Шулар бары да бир ракаатдыр. Шолай бирдагъы ракаат этилир.

Намаз тамам болгъан сонг, жумагюн йимик эки хутба охулур.

Гюн тутулмакъны намазы эки затдан сонг къылынмайдыр: тутулмагъындан ачылмакъ — бир; тутулгъан гъалда батып гетмакъ — эки.

Ай тутулмакъны намазын да эки затдан сонг къылмайдыр; ачылмакъ — бир, гюн чыкъмакъ — эки.

Ай тутулмакъны намазын да Алгъам, тавушну гѳтерип охуладыр.

Янгур талап этмакъны намазыны баяны

Ай дин къардаш! Янгур талап этмакъны намазы — суннетдир. Озью эки ракаат болуп, байрам намаз йимик къылынадыр. Аввал имам халкъгъа: «Уьч гюн ораза тутугъуз, товба этигиз. Аллагу Таалагъа ювукъ болагъан затланы этигиз, халкъны гъакъкъын тюз этигиз!» деп буюрур. Сонг, дѳртюнчю гюн, ораза тутгъан гъалда, эски опуракълар да тигип чыгъарлар. Яшлар да, къартлар да, гъайванлар да бирче чыкъмагъа герекдир.

Намазны артындан, байрамда йимик, эки хутба охулур. Амма байрамдагъы «Аллагу акбарланы» еринде мунда: «Астагъфируллагъ» деп айтылыр. Экинчиси хутбаны аввалындан къыблагъа

Янгурну аввалында: «Аллагъумма саййибан нафиъан» деп, ахырында: «Мутир ийбифадлиллагъи ва рагъматигъ» дел айтар.

Янгур кѳп болуп, зарар бола буса: «Аллагъумма гъавалайна ва ла алайна» деп айтар. Амма шулар йимик ерлерде гъар ким, оьз тили булан дуа этсе де ярайдыр.

Оьлюню гѳммакъны баяны

Ай дин къардаш! Гъар ким оьлюню эсгермеге герекдир. Товба да этип, халкъны гъакъларын да тюз этип, ярашынмагъа герекдир. Аврув гелгенде, васийят этмакъдан гъапуллукъ тийшли тюгюлдюр. Васийятны да малыны уьч пайыны биринден артыкъ этмамакъ тийшлидир. Варислер рази болмаса, артыкъ этсе де, болмайдыр. Бир керен этген васийятдан къайтып, яда аз, яда кѳп этмеге ярайдыр.

Гиши оьлген сонг, таракасында чыкъмай къалгъан закят яда шолай бир зат бар буса, аввал шону тюз этер. Сонг оьлюню гѳммеге тарыкъ болагъан затлагъа харж этер. Сонг къалгъанын уьч пай этип, бир пайындан васийяттын тюз этер. Сонг къалгъаны — варисленикидир. Бир гишини авруву къоркъунчу да болса, шол аврувундан оьлюп де гетсе, шол аврувунда малыны уьч пайыны биринден артыкъ чакъысын Аллагъа ѳлуна берсе де, артыгъы юрюлмейдир.

Оьлюню жувмакъ да, гебинламакъ да, гѳммакъ да, агъар жаназа намаз къыл-

калимасын уьйретер. Ягъын да ясынны да охур.

Аврув гишини гѳрмеге бармакъ — суннетдир. Аврувгъа дарман этмакъ да суннетдир. Динни хараплыгъындан къоркъуп тюгюл эсе, оьлюню тилемакъ — макругъдур. Оьлюм гъазир болгъан гиши Аллагу Таалагъа юрегин яхшы этмакъ герекдир.

Оьлгенден сонг, гишини гѳзлерин юмуп, ягъын да тартып байлар. Сонг, гъар бувунун ойнатып, йымышакъ этер. Сонг, уьстюн де ябып, къурсагъына бир авур зат салыр.

Шо суннет затланы этеген гиши де, оьлюню жувагъан гиши де, къабургъа салагъан гиши де, оьлюге намаз къылагъан имам да, оьлюню инг ювукъ гишиси болмакъ яхшыдыр.

Оьлмакъ белгили болгъан сонг, гечикдирмей жувмагъа герекдир. Жувмакъны да инг азы — бар да ерине сувну етишдирмакъдыр. Амма кимиллики сюйсе, аввала оьлюню такътаны уьстюнде бир аз артгъа таба авункю этип олтуртур. Сонг, онг къолун оьлюню яврунуна салып, башбармагъын елкедеги ойтангъа гелтирер. Аркъасын да онг бутуну тобугъуна таяр. Сонг, сол къолун оьлюню къурсагъына, ичиндеги зат чыкъмакъ учун, бек сыйпар. Сонг, оьлюню аркъасындан ятдырып, жувагъан гиши, оьзюню къолуна бир чюпюрек де чырмап оьлюню эки де авратын жувар. Сонг, бир башгъа чюпюрек де чырмап, бармагъын оьлюню авзуна сугъуп, тишлерине юрютюр. Сонг, бурнундагъы

дан ятдырып, аркъасы да булан, башдан аякъгъа онг ягъын жувар. Сонг, онг ягъындан ятдырып, сол ягъын жувар. Шулар бары да — бир керен жувмакъдыр. Экинчилей, уьчюнчюлей жувмакъ да — суннетдир.

Жувуп битген сонг, уьстюнден башдан аякъгъа таза сув тѳгер. Исси сувгъа гъажатлыкъ болмаса, жувагъан сув салкъын болмакъ да, оьлюню гѳлеги булан жувмакъ да, адамлардан таша ерде жувмакъ да яхшыдыр. Жувгъан сонг оьлюден нажас зат чыкъса, янгыз шону тайдырып къоймакъ — таманлыкъ этедир. Оьлюню тырнагъын болду, тюгюн болду, алмакъ — макругъдур.

Эргишини — эргиши, къатунгишини — къатунгиши жувмагъа герекдир. Амма эргиши оьзюню къатунун да, къатунгиши оьзюню эрин де, къолуна чюпюрек де чырмап, жувмагъа ярайдыр.

Жувуп битген сонг, гебинлеге герекдир. Гъар кимни гебини сав заманында оьзюне гиймеге гъалал болгъан къумачдан болмагъа герекдир. Гебинни инг азы — бир къатдыр. Инг яхшысы, эргишиге — уьч къат, къатунгишиге — беш къатдыр. Эргишини уьчюсю де чырмайгъан шаршавлар болур. Къатунгишини: бириси — иштан, бириси — гѳлек, бириси — явлукъ; экиси — шаршавлар болур.

Гебин алмакъ — тараканы башындандыр. Амма къатуну гебини, эрини гючю етише буса, эрини уьстюндедир. Гебин гъазир болгъан сонг, аввал инг яхшысын, генгин яяр.

ПАЙХАММАРНЫ ЯШАВУ

Магъаммат КЪАЗАНБИЕВ

Башы алдагы номерлерде

Пайгъамбарны атасыны къардашлары

Бары да он эки болган, тек пайгъамбарны пайгъамбарлыкъ заманына етишгенлери дёртдюр:

АБУТАЛИБ — Али разияллагу ангуну атасыдыр; АБУЛАГЪАБ. Эки си де муслиман болмадылар.

ГЪАМЗАТ, АББАС — экиси де муслиман болдулар.

Пайгъамбарны атасыны къызардашлары

САФИЙЯ — Авамны уланы Зубайрны анасыдыр. Озью муслиман да болган. АРВА, АТИКАТ — булар муслиман болганы белгисиз.

УММУГЪАКИМ, БАРАТ, УМАЙМАТ — учьюсю де кабир кюйде оьлгенлер. Сафийядан оьзгелери бары да пайгъамбарны атасы булан бир къурсакъдыр.

Пайгъамбарны къатынлары —

муьминлени аналары

Пайгъамбарны никагъ этип алган къатынлары он экидир, оьлгюнче шоланы бирин де талакъ этмеген:

1) ХАДИЖАТ разияллагу анга — Хувайлид кызы, башлап алган тул къатын. Къурайышланы чинк асил тухумундан болуп, бек таза гиши, гъакъыллы, камил, асил агъабике эди. Бу оьлгенче пайгъамбар бир де дагы муну уьстюне къатын алмады. Башгаланы бу оьлген сонг алды. Авлетлери де мундан болганы оьрде язылды. Озью яшаган чакъы, пайгъамбарны кепине тиеген затны бир де этмеген я айтмаган, экевю де кеп бир-бирин сююп яшаганлар.

Хадижаны гъакъындан пайгъамбар айтган: «Халкъ инанмайганда магъа инанды; халкъ магърум этгенде, магъа малын берип бай этди; мен макансыз етим эдим, мени Аллагъ аны булан уйлю этди. Андан магъа Аллагъ авлетлер берди, башгъа къатынларымдан бермеди», — деди. Муну пайгъамбар гъижрат этгинче Маккада оьлгени оьрде язылды.

2) САВДАТ — Замъат кызы. Муну да тул кюйде алган. Бир керен пайгъамбар муну талакъ этме суйгенде бу бек тилеп-йылап, оьзюню гезигин Айшатгъа берип, салынмай кьалган. Хыйлы яшап, Умар разияллагу ангу халипа заманда оьлген.

3) АЙШАТ — Абукабар разияллагу ангу кызы. Муну Маккада етти яшындагы заманында никагъ этген болган, Мадинада тогуз яшында пайгъамбар муну уьстюне гирген. Бек билеген, алим, уьттю англаву, кеп камил тиштайпа болган. Пайгъамбаргъа чинк де къатынларыны аявлусу эди, бек суйкюмлюсю эди. Пайгъамбар 44 яшындагы заманда бу тувган болган, гъижратны 58-нчи йылында¹ оьлдо, рагъимагъаллагу Таала.

4) ГЪАФСАТ — Умар разияллагу ангуну кызы, пайгъамбар 35 яшындагы заманда бу тувган, гъижратны уьчюнчю йылында² пайгъамбар муну алган. Бу да тул къатын болган. Да-

им Аллагъгъа къуллукъ этип, намаз кылып, ораза тутуп юройген яхшы гиши болган. Гъижратны 45-нчи йылында³ оьлген, рагъимагъаллагу Таала.

5) ЗАЙНАБ — Хузаймат кызы. Муну да гъижратны уьчюнчю йылында алды. Эки айдан артыкъ пайгъамбаргъа къатын болуп турмай оьлдо. Пайгъамбар бугъар оьзю жаназа да кылып, Бакъиьде гёмдю. Пакъырлагъа кеп аш бергени учун бугъар «Уммул-масакин» деп айтылагъан болган, — «мисгинлени анасы» деген сёздюр.

Пайгъамбар оьзю савунда уьч къатыны оьлген; бири шодур, экиси — Хадижат, Райгъанатдыр.

6) УММУ САЛМАТ — Гъинд⁴, Абу-Умайят кызы. Муну да гъижратны дёртюнчю йылында⁵ алды. Алтмышынчы йылда⁶, Язид Муъавият огълы халипа заманда, 84 яшында оьлдо.

7) ЗАЙНАБ — Жагъш кызы. Муну анасы — пайгъамбар алайгъи ссаламны атасыны къызардашы Умайматдыр. Алдын бу Зайд деген гишини къатыны болган. Пайгъамбар муну

суйгенде, Аллагу Таала Зайдны юрегине суймемеклик салып, Зайд аны талакъ этген. Муну хабары Къуръанда да бар⁷.

Аллагъ Таала муну аршда оьзю никагъ этген. Бу башгъа гюндешлерине: «Сизин аталарыгъыз никагъ этген пайгъамбаргъа, мени буса кекде Аллагъ никагъ этген», — деп, оьктемлик эте болган. Оьзю садагъа кеп береген, чомарт эди; дос-къардашгъа, ювукъгъа бек рагъмулу, динли, гертчи, Аллагъдан къоркъаган гиши эди. Муну гъакъындан Айшат разияллагу анга айтды: «Мен пайгъамбаргъа сораган эдим — сени артынгдан башлап къайсыбыз оьлежекбиз? — деп. Пайгъамбар — кьолугъуз узунугъуз оьлежек — деген эди. Сонг аны артындан Зайнаб оьлгенде, билдик: кьолу узундан мурады — садагъа кеп бермеги, чомартлыгы болган экен».

Пайгъамбардан * йыл артда оьлген; пайгъамбардан кьалган тогуз къатынны шо чинк алда оьлгенидир.

8) ЖУВАЙРИЯТ — Гъарсь кызы. Бу пайгъамбарны алган къаравашы болган, сонг азат этип, оьзюне никагъ этип алган. Бек оьте арев гиши болган. 55-нчи йылда⁸ 70 яшында оьлдо.

9) РАЙГЪАНАТ — Язид кызы. Оьзю «бани-исраил» жувут тухумдандыр. Бу «бани-къурайзат» деген табунлардан биревню къатыны болган. Бек арев тизив зат эди. Давда алынган есирлени ичинде болуп, пайгъамбар муну есирлерден сайлап оьзюне алды, азат этип, никагъ да этди. Пайгъамбар бугъар: «Оьзюнгю динингге турамысан? Бусурман динге гиремисен?» — деп сайлатганда, бу динге гирип муслиман болду. Бу бираз къайратлы болуп, пайгъамбаргъа тил узатган болган себепли, бир керен

пайгъамбар муну талакъ этген эди; сонг бу кеп йылап тилегенде, пайгъамбар муну къайтарып алды. Бу да пайгъамбардан алда оьлгени оьрде айтылды.

Нюрлю

амбардан алдын оьлгени айтылды. Кьалган тогузу пайгъамбардан артда кьалганлар.

Шариатда дёрт къатындан артыкъ-

ны бирче алып сакълама яратмайдыр, тек бу гъукму — пайгъамбардан къайрылагдадыр. Агъар никагъ бабда¹³ эркинлик берилген.

Пайгъамбар уланлары

1) КЪАСЫМ — башлап тувган авлетидир. Маккада Хадижат разияллагу ангадан тувган. Башлап оьлген, эки яшында.

2) АБДУЛЛАГЪ. Мундан алдын дёрт кыз тувган, алар да артда айтылыр. Бу да гиччи вакътиде Маккада оьлген.

3) ИБРАГЪИМ — Мариятдан тувган. Бугъар пайгъамбар акъикъагъ¹⁴ да сойган, 7-нчи гюн башында юлюп, тюю булан тартып гюмюш де чыгъарган.

Пайгъамбарны къызлары

1) ЗАЙНАБ — гъижратдан 23 йыл алдын тувган. Бу оьзюню анасыны къызардашыны уланы Абилясгъа барып, андан бир улан тувуп оьлген. Дагы да Амамат деп бир кыз тувган. Пайгъамбар яшны, яъни Амаматны, намаз кылаганда да ойнатаган болган. Пайгъамбар сажда этегенде гелип бойнуна минеген болган; аста, шону тюшюрмей, оьзю де тутуп кёмек этип, олтурганда-турганда бойнундан бир де тюшюрмей намаз кылаган болган. Бу Амаматны, етишгенде, Фатимат оьлген сонг, Али разияллагу ангу алган. Али оьлген сонг, Мугъират деген гишиге барган. Зайнаб гъижратны сегизинчи йылында¹⁵ оьлген.

2) РУКЪИЙЯТ Зайнабдан уьч йыл артда тувган. Бу да артда айтылагъан муну къызардашы Уммукюлсюм де, пайгъамбарны атасыны къардашы Абулагъабны уланлары Атабат, Утайбат деген эки агъа-иниге гелешинген болганлар. Сонг Абулагъаб, бу Мугъаммад алайгъи ссалам «пайгъамбарман» дегенине инанмай, агъар бек душман болганда, уланларына айтган: «Мугъаммадны къызларын айырыгъыз!» — деп. Булар да айырганлар. Утайбат гелип пайгъамбаргъа айтган: «Сени динингге мен инанмайман, кызынгны да айырдым, сени де суймеймен, сен де мени суйме», —

деп, къамучу булан уруп аркъасына, гелегин де йыртган. Пайгъамбар алайгъи ссалам бугъар: «Мен Аллагъга тилермен, сагъа озъюню итлеринден бир ит йибери», — деген.

Утайбат Шамгъа савдюгерге баргъанда, кериван булан Заркъаъ деген ерге гече тюшгенлер. Утайбат ариден гелеген бир арсланкъапланны гёргенде, айтган: «Валлагъ, мени шо ашажакъ! Магъа дуа этгендир, гъали мени шо Мугъаммад оьлтюреми? Озью Маккада, мен Шамда да болуп», — деп турагъанда, арслан гелип халкъны арасында Утайбатын башындан хабып алып гетген. Муна пайгъамбар алайгъи ссалам бугъар Аллагъны итлеринден бир ит йибери, о ит де муну ашады.

матны Алиге бердим, дёрт юз мискъал гюмюш гебингъагъы булан», — деп. Шо ерде гебин къыйып къойду.

«Бир уллу аякъ булан хурма гелтиригиз!» — деп буюрду. Къуллукъчу гелтирип арагъа салгъанда, пайгъамбар алайгъи ссалам: «Талагъыз, талашыгъыз!» — деди. Асгъаплар талашып хурманы бири-бирин йыгып, ойнап-кюлеп, ашап турагъанда, Али разияллагъу ангъу гирип гелди. Али бу хабарны шо заманда билмей эди, пайгъамбар алайгъи ссалам муну бир къуллукъгъа йиберген эди. О къуллукъну битдирип къайтгъанда, бу ишге къаршы болуп къалды.

Али гирип гелгенде, пайгъамбар алайгъи ссалам Алиге багъып иржайды: «Гъей Али! Аллагъ магъа буюрду

Булар да пайгъамбаргъа бек азиз гишилердир:

ГЪАМЗАТ Абдулмуталлиб огълы; ЖАЪФАР Абуталиб огълы; ОСМАН Мазъун огълы.

Пайгъамбарны къуллукъчулары:

АНАС Малик огълы; АБДУЛЛАГЪ Масъуд огълы; МУЪАЙКЪИБ; АКЪАБАТ Амир огълы; АСЛАЪ Шарик огълы; БИЛАЛ;

ЗАЙД Гъарисат огълы (бу чу къулу болган, пайгъамбар азат этип озъюне улан этген).

Пайгъамбарны заманында къуръанны гёнгюнден билегенлер:

ОСМАН разияллагъу Таала ангъу; УБАЙЮ Каъбу огълы; МАЪАЗ Жабал огълы; АБУЯЗИД ал-Ансари; АБУ-ДАРДАЪ; ЗАЙД Сябит огълы; ТАМИМУ-ДАРИ; АБАДАТ Самит огълы; АБУ-АЙЮБ ил-Ансари.

Таварих

Сонг бу Рукъийяны пайгъамбар алайгъи ссалам Осман разияллагъу ангъугъа берип жутлады. Рукъийя гъижратны экинчи йылында¹⁶ оьлген.

3) УММУКЮЛСЮМ. Муну да пайгъамбар алайгъи ссалам, Рукъийя оьлген сонг, Осман разияллагъу ангъугъа берген. Осман разияллагъу ангъу, Рукъийя оьлюп тул къалгъанда, Умар разияллагъу ангъуну къызы — баягъы пайгъамбар алайгъи ссалам алган Гъафсат да — эри оьлюп тул къалган.

Умар бир керен Османгъа къаршы болуп: «Осман! Кабул этсен, сагъа Гъафсатны берейим», — деген. Осман разияллагъу ангъу Гъафсатны лакъырын пайгъамбар айтып эшитген себепли, зат да айтмагъан. Сонг Умар разияллагъу ангъу пайгъамбаргъа: «Османгъа шулай айтган эдим, иннемей къалды», — деп, бу лакъырны этген. Пайгъамбар алайгъи ссалам: «Османдан да яхшы эр Гъафсатгъа табайымы? Гъафсатдан яхшы къатын Османгъа да табайымы? Османдан яхшы гиев сагъа да, сенден яхшы къайыната Османгъа да табайымы?» — деди.

Умар разияллагъу ангъу: «Тапсана, гъей Аллагъны пайгъамбары!» — деди. Пайгъамбар алайгъи ссалам: «Гъафсатны мен алайым, Османгъа да мени къызым Уммукюлсюмню берейим», — деди. Шолай этме де этдилер.

Уммукюлсюм гъижратны 9-нчу йылында¹⁷ оьлген.

4) ФАТИМАТ разияллагъу ангъа Хадижатдан гъижратдан 16 йыл алдын тувган, гъижратны экинчи йылында Али разияллагъу ангъугъа эрге барган. Дюнъядагъы бары къатынланы бийкесидир. Муну устьюнден пайгъамбар алайгъи ссалам кеп сёзлер айтып макътагъан, муну бек сюеген болган.

Муну Али разияллагъу ангъугъа жутланмакъны кюю булай болган. Жабраил гелип айтган: «Сагъа Аллагъ Таала саламдан сонг Фатиматны Алиге берип жутла деп буюрду», — деген. Пайгъамбар алайгъи ссалам Абубакарны, Умарны, Османни, Талгъатны, Зубайырни, дагъы да хыйлы асгъапланы жыйып, бир хутба да охуп, булагъа айтган: «Аллагъ Таала магъа буюрду Фатиматны Алиге бер деп. Сиз шагъат болугъуз, мен Фати-

Фатиматны сагъа бер деп, мен аны сагъа жутлап битдим», — деди.

Али разияллагъу ангъу, уяла туруп: «Мен де кабул этдим», — деди. Сонг

Али шюкюр учун Аллагъгъа сажда этди. Пайгъамбар алайгъи ссалам булагъа: «Аллагъ татывлукъ берсин, Аллагъ сизин мубараклы этсин; сизден таза авлетлер, таза тухум чыкъсын!» — деп, кеп дуалар этди.

Али разияллагъу ангъу булан яшап, имам Гъасан, имам Гъусен де, дагъы да бир-эки яшлары да тувуп, пайгъамбар алайгъи ссаламдан алты ай артда, 28 яшында оьлген, рагъимагъаллагъу Таала.

Ашаратун мубашшара

— яъни савлугъунда оьзлеге Аллагъдан женнетге баражагъы белгили болуп сююнчо берилген адамлар, он гишидир, шулардыр:

АБУБАКРИН АС-СИДДИКЪ разияллагъу Таала ангъу; УМАР УЛ-ФАРУКЪ разияллагъу Таала ангъу; ОСМАНУ ЗИ-Н-НУРАЙНИ разияллагъу Таала ангъу; АЛИЙЮЛ-МУРТАДА разияллагъу Таала ангъу; АБУ-УБАЙДАТ разияллагъу Таала ангъу; САЪДУ Аби-вакъас огълы; АБДУРРАГЪМАН Авф огълы; САЪИД Зайд огълы; ЗУБАЙР Авам огълы; ТАЛГЪАТ Абдулагъ огълыдыр. Разияллагъу Таала ангъум ажмаъин!

Пайгъамбарны язывчулары:

ОСМАН разияллагъу Таала ангъу; АЛИ разияллагъу Таала ангъу; УБАЙЮ Каъбу огълы; ХАЛИД Саъид огълы; АББАН Саъид огълы;

ЗАЙД, МУЪАВИЯТ — бу экиси да им язагъан язывчуларыдыр. Муъавият артда Али разияллагъу Таала ангъу булан дав этген гишидир.

АБДУЛЛАГЪ Абисаргъ огълы, Осман разияллагъу ангъуну эмчек къардашы. Осман заманында Мисриде вали (селдер) болуп, бу себеп болуп Осман разияллагъу ангъу оьлтюрюлгени артда гелир. ШАРГЪАБИЛ Гъасанат огълы, бу башгъа паччалагъа кагъыз язады. ГЪУЗАЙФАТ Яман огълы; хурмаланы язады.

ЗУБАЙР Авам огълы, ЖАГЪМУ Салт огълы — экиси де закатланы язадылар; МУГЪИРАТ Шаъбат огълы, ГЪАСИН Намир огълы — бу экиси борчлу кагъызланы, сатыв-алыв ишлени язадылар.

Шаирлери, сарынчулары:

ГЪАДИС

Илмудан бир
уьлгюню
уьйренив
дюнъядагъы бары
да байлыкъдан
яхшы

КАЪБУ, АБДУЛЛАГЪ, ГЪИСАН — бугъар «пайгъамбар дуа этип, 70 сарынына Жабраил кемекем этди» деп бар.

Гъайванлары:

7 йылкъы, 6 къачыр, 3 тую, 2 эшшек, хораз, акъ тавукъ, 100 къой, 7 эчки. Буланы Умму-Айман деген гиши багъагъан болган.

Къылычлары:

АДБУ, РАСУБ БАТТАР, ГЪАТФУ, ЗУЛФИКЪАР (муну Алиге берген). Биринде шу назму язылган эди: «Фил жубни арун ва фил икъдами макрама-тун. Вал маръу бил жубни ла янжу минал къадари», — деп. Сарын булан маънасы:

Къызбайлыкъ — айып затдыр, Сыйлылыкъ — тувра чапмакъ. Гиши къоркъачлыкъ булан ёкъ къадардан къутулмакъ.

1. Милляди (христиан) тархгъа гёре 677-678-нчи йыллар.
2. Милляди булан 624-625-нчи йыллар.
3. Милляди булан 665-666-нчи йыллар.
4. Бусуну герти аты Гъинда болган. Улаыны аты Салмат экен саялы, огъар «Салматны анасы» яъни Умму-Салмат деп айтылган.
5. Милляди булан 625-626-нчи йыллар.
6. Милляди булан 679-680-нчи йыллар.
7. Къара: сура 33, аят 37.
8. Милляди булан 675-нчи йылда.
9. «Къайтара христиан динге гирип» деген маънада.
10. Милляди тархгъа гёре, 664-665-нчи йылларда.
11. Милляди тархгъа гёре, 670-нчи йылда.
12. Милляди тарх булан, 671-нчи йылда.
13. Огъар (пайхаммар с-мгъа) никагъны масъаласында эркинлик берилген.
14. Акъкъа — яш тувуп еттинчи гюнюнде яда ону башындагъы тюклерин биринчилей къыркагъан гюнюнде, назру этип союлагъан къой. Диалектлерде бу сёз «гъакъакъ» яда «гъакъикъ» деген формаларда да ёлугъа. (Абусупиян апенди язган китаптагъы «Яшдан акъкъа соймакъны баяны» деген бёлюкге къара: Акаев А. Пайхаммарны ёлу булан*. 2-нчи китап / Гъазирлеген Гъ. Оразаев. Магъачкъала, 1997 й., с. 250-251).
15. Милляди тархгъа гёре 629-630-нчу йылда.
16. Милляди тарх булан 623-624-нчу йыллар.
17. Милляди тархгъа гёре 630-631-нчи йыллар.

Гъазирлеген Гъ. ОРАЗАЕВ
(Давамы гелеген номерде)

СОРАВ-ЖАВАП

— Бир-бир адамлар, къаныны ташывун (давление), баш ва къурсакъ аврувун себеп этип, ораза тутмай, янгыз мудд телев булан дазулана ва оразаны телеп тутмай. Шо ёрукъда гёреген ишлери булан олар ораза тутувдан эркин этилени? Гъасили, оразадан ким азат этиле?

— Шариат уьч жура бусурманланы оразадан азат эте:

1. Авруйган адам. Демек, ораза тутса, авруву оьрчюй буса яда аврувлу адамгъа уллу зарал гелтире буса. Шолой адамны оразадан азат этмек учун, ислам динде оразаны нечик маънасы барны билеген врач изну берме герек. Аврувлу адам оразаны къоймакъ учун оьзбашына иш гёрме болмай. Аврувуну заманында (гъатта шо он йылгъа узатыла буса да) мудд телеме герекмей, тек аврувундан къолай болгъанда, оразаланы телеп тутма тюше. Эгер имканлыкъ бола туруп, дагъы йылгъы рамазан айгъа ерли ораза теленмеген буса, къутгъарылган шо оразалар учун мудд телеме герек бола.

2. Къарт болган адамлар. Шолар къартлыгына гёре осал болган ва ораза тутма гючю чатмайганлар. Олагъа ораза тутмаса да ярай. Тек къутгъарылган гъар гюн учун мудд телеме герек. Олай да, умутсуз аврувлар, яни, сав болажагына умут этмейгенлер ва ораза тутуп бажармайганлар да къутгъарылган гъар ораза учун мудд телеме гереклер.

3. Сапардагъылар, ёлавчулар. Яни, изну берилеген йыракъ ёлдагъы ёлавчулагъа, сапардагъылагъа ораза тутмай къойма ярай. Тек сапары тамамлангъанда, оразаланы телеп тутма тюше. Буса да, имканлыкъ бола туруп, сапарда да ораза тутса яхшы.

Эсгерилген уьч жура бусурманлардан къайры, чархы бузулган ва янгы яш тапган къатынлар да ораза тутмай. Олагъа ораза тутмакъ гъарам. Тек шо болжаллар битгенде, телеп тутма герек бола.

— Улангъаш булан интернетден таба къатнама яраймы?

— Ят эргишилер булан тиштайпалагъа гъажатлы болмай туруп къатнамаса яхшы. Эгер де сёйлемесе, къатнамаса бажарылмай буса, ол янында я атасы, я уланкъардашы къырында бар йимик къысгъа жумлалар булан сёйлемесе герек.

— Бир-бир китапларда язылагъан кюйде, межитде ашама да, ичме де ярамай. Шо тюзму?

— Межитде аш ашама ярай, эгер ол адам итикафгъа негет тутган буса ва аш ашамакъ учун да шондан чыкъмай буса. Амма шолой негет тутулмагъан буса ва аш ашамакъ учун къыргъа чыкъма имканлыкъ бар буса, тыш якъда ашаса яхшы. Ашайгъанда да аш межитни батдырма герекмей.

— 36 йылны боюнда къутгъарылган оразаланы нечик телеп тутма герек? Шолагъа нечик негет этиле?

— Къутгъарылган оразаланы телеп тутмаса ярамай. Тек адам оьзюне ва савлугъуна зарал этме герекмей. Эгер оразалар уьзюрю себепсиз къутгъарылган буса, оланы болган чакъы тез телеп тутма герек. Эгер гъар гюн телеп тутма къыйын буса, гюн аралап тутма ярай. Негет де: «Мен негет этдим рамазан айда къутгъарылган оразамны тангала телеп тутма» дел этиле. Къайсы йылны оразасы экенни эсгермесе де ярай. Эгер савлугъугъу арт-артындан ораза тутма имканлыкъ бермей буса, бираз замангъа арасын бёлме, танапус этме ярай. Гелеген рамазан ай болгъунчагъа къутгъарылган ва теленмеген гъар ораза учун мудд телеме, яни, 600-650 грам таза ашлыкъ телеме герексиз.

— Укол этсе, ораза бузуламы?

— Адамны къаркъарасыны адатлы тешиклеринден не буса да бир зат гирсе, ораза бузула. Шолар — бурун, авуз, къулакъ, аврат ерлери.

Уколгъа гелгенде айтсакъ, адамны савлугъу учуй сомларына этилеген уколдан ораза бузулмай. Тек адамгъа рызкъы бермек учун тамуруна йиберилен дарманлагъа (глюкоза ва ш.б.) байлавлу болуп алимлени арасында башгъа-башгъа пирулар бар. Бирлери айтагъан кюйде, ораза бузулмай. Шо дарман адамны къаркъарасына адатлы тешиклеринден таба йиберилмеген. Башгъалары токъташдырагъан кюйде, ораза бузула. Неге тюзюк, тамургъа шо дарманни йиберив булан адамны ачлыгы ва сувсаплыгы басыла.

— Паста булан тишлерин жувса, ораза бузуламы?

— Оразаны заманында паста булан тишлерин жувмакъ айыплана. Тек, сакълыкъны болдуруп, авзундан пастаны татывун тайдырса, шону булан бирче сув ичине гетерден сакъ болса, авзун паста булан жувган учун, ораза бузулмай. Тек оразаны заманында паста булан тюзюк, сивак булан да тазаламаса яхшы.

— Мен сакъатман ва гъаж къылма болмайман, шо саялы оьзюню орнумда башгъа адамны йиберме сюемен. Мен гъажны адатларын билме герекменми?

— Ёкъ, йибереген адам гъажны адатларын билмесе де ярай.

РУЗНАМА

ЯНВАРЬ

гюнлер	субгъ		зугър	гъаср	магъриб	гъишаъ
	эртенги					
	танг къата	гюн чыгъа	тюш намаз	экинни намаз	маркача намаз	яссы намаз
1	5.31	7.16	12.00	14.08	16.28	18.02
2	5.31	7.16	12.00	14.09	16.29	18.03
4	5.31	7.16	12.00	14.11	16.32	18.04
6	5.31	7.16	12.00	14.13	16.33	18.06
8	5.31	7.16	12.00	14.14	16.34	18.08
10	5.31	7.16	12.00	14.16	16.36	18.09
12	5.31	7.16	12.00	14.18	16.38	18.11
14	5.31	7.16	12.00	14.20	16.41	18.13
16	5.31	7.14	12.00	14.21	16.43	18.14
18	5.31	7.13	12.00	14.24	16.46	18.17
20	5.30	7.12	12.00	14.26	16.49	18.19
22	5.28	7.09	12.00	14.28	16.51	18.20
24	5.27	7.08	12.00	14.30	16.54	18.22
26	5.26	7.06	12.00	14.32	16.56	18.23
28	5.25	7.05	12.00	14.34	16.57	18.26
30	5.24	7.03	12.00	14.36	17.01	18.27

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета
муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Мухаммадханафи-хаджи ГАМЗАТОВ

Редактор
Азиз-хаджи Мичигишев

Компьютерная группа
Асият ХАНОВА
Ахмед Магомедов
Гульнара АБДУЛАЕВА

Менеджер
Мухаммад Хирясулаев

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по ЮФО (г. Ростов-на-Дону).

Свидетельство о регистрации
ПИ № ФС 10-6401 от 15 декабря 2006 г.

Индекс 51325
При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.

Заказ № _____

Сдано в печать 12 январь 2009 г.
Тираж 4000 экз.

Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала,
ул. М. Ярагского, 128.
Тел.: (8722) 61-00-64.

По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам:
по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24
по г. Махачкале — (8722) 914-222.

E-mail: info@assalam.ru;
www.assalam.ru